

Explaining the empowerment of local communities to shape the urban landscape: A case study of the new town of Sadra

Ali Hosseini¹, Seyed Abbas Rajaei² and Hamid Sadeghi³

1- Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran

2- Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran

3- Department of Geography, Kish International Campus, University of Tehran, Kish, Iran

ARTICLE INFO

Article type:

Research Article

Received:

2026/02/18

Accepted:

2026/05/17

pp:

166-185

Keywords:

Urban Landscape,
Empowerment of Local
Communities,
Participatory Planning
and Governance,
Citizen Participation,
Sadra New Town.

ABSTRACT

The urban landscape in new cities of Iran, including Sadra New Town, despite having diverse social capacities, is facing a weakness in recognizing the effective factors and foundations for realizing social empowerment in order to improve the quality of design and urban landscape. This research was conducted using a mixed quantitative-qualitative methodology to identify the effective factors in shaping the urban landscape based on the empowerment of local communities in Sadra. In this regard, data were collected from the perspectives of 342 citizens in Sadra using a questionnaire. The results of the research using exploratory factor analysis (EFA) show that five basic factors play a role in shaping the urban landscape of Sadra based on the empowerment of local communities, including: participatory planning and governance, sense of place and social capital, Social security and resilience, Social awareness and knowledge, and Financial-economic empowerment. This research emphasizes the importance of empowering local communities to shape the urban landscape by creating platforms for participatory planning, collaborative governance, and economic development in Sadra.

Citation: Hosseini, A., Rajaei, S. A., & Sadeghi, H. (2026). Explaining the empowerment of local communities to shape the urban landscape: A case study of the new town of Sadra. *Journal of Geography and Regional Future Studies*, 4(3), 166-185.

© Authors retain the copyright and full publishing rights. **Publisher:** Urmia University.

DOI: <https://doi.org/10.30466/grfs.2026.56919.1207>

DOR: <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2981118.1405.4.3.9.8>

¹ **Corresponding author:** Ali Hosseini, **Email:** a.hosseini@ut.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

The quality of urban landscapes has become a critical concern in newly developed towns, where rapid urbanization and centralized planning approaches have often produced spaces lacking social meaning, identity, and vitality. Urban landscape is no longer understood merely as a physical or aesthetic construct; rather, it is increasingly shaped by social processes, institutional arrangements, and patterns of public participation. In many new towns, particularly in Iran, urban development has been dominated by technocratic and top-down decision-making frameworks that limit the involvement of local communities in planning and design processes. As a result, public spaces often fail to reflect residents' needs, perceptions, and cultural values, leading to weak place attachment and reduced social interaction. Sadra New Town, located northwest of Shiraz, illustrates these challenges. Despite its demographic diversity and physical growth potential, Sadra has struggled to develop a coherent and socially responsive urban landscape. Previous studies suggest that the core problem in such contexts is not the absence of social capital, local knowledge, or willingness to participate among residents, but rather the lack of institutional mechanisms capable of translating these latent capacities into organized and effective collective action. Therefore, this study seeks to explain community empowerment as a strategic pathway for enhancing urban landscape quality in new towns. By focusing on Sadra as a case study, the research aims to bridge the gap between social capacity and institutional performance and to propose a practical framework for participatory landscape governance.

Methodology

This research is applied in purpose and exploratory–analytical in nature and adopts a mixed-methods approach to comprehensively investigate the role of community empowerment in shaping the urban landscape. Sadra New Town was selected as the study area due to its ongoing development process, institutional challenges, and observable gaps between social potential and participatory practices. In the quantitative phase,

data were collected through a structured questionnaire administered to local residents. The questionnaire measured key dimensions of community empowerment, including participation capacity, institutional support, local awareness, perceived quality of public spaces, economic impacts of engagement, and social responsibility toward the neighborhood. To determine the sample size, Cochran's formula for an unlimited population was applied, resulting in an estimated sample of 384 respondents; however, due to incomplete responses, 340 questionnaires were ultimately analyzed. The validity of the questionnaire was confirmed using the Content Validity Ratio (CVR) through the Delphi method and expert review, while reliability was assessed using Cronbach's alpha coefficient. Exploratory Factor Analysis (EFA) was conducted to extract the underlying dimensions influencing community empowerment in urban landscape formation. The adequacy of the data was verified using the Kaiser–Meyer–Olkin (KMO) measure and Bartlett's test of sphericity. In parallel, qualitative data were collected through semi-structured interviews with municipal managers, urban planners, and experts familiar with participatory planning and landscape governance in Sadra. The interviews explored institutional barriers, participation mechanisms, and perceptions of community engagement in urban landscape processes. Qualitative data were analyzed using thematic coding, allowing for the identification of key themes and interpretive categories. The integration of quantitative and qualitative findings enabled triangulation and strengthened the explanatory power of the proposed empowerment framework.

Results and discussion

The results of the Exploratory Factor Analysis revealed six principal factors influencing community empowerment in the formation of the urban landscape in Sadra New Town. Together, these factors explained 60.83% of the total variance, indicating a robust and meaningful factor structure. Among them, the most influential factor was “Participation and Institutional Support in Urban Landscape Planning,” which alone

accounted for 32.07% of the total variance. This dominant factor underscores the central role of institutional arrangements, transparency, and responsiveness in shaping residents' perceptions of urban landscape quality. Other extracted factors included the quality and maintenance of public spaces, local awareness and capacity for participation, economic dimensions of landscape-related development, aesthetic perception and social interaction, and individual sense of responsibility toward the neighborhood. Qualitative findings strongly reinforced these results. Interviewees consistently emphasized that while residents demonstrate a strong willingness to participate and possess valuable local knowledge, participation opportunities remain largely symbolic and non-binding. Weak inter-institutional coordination, the absence of formal participatory platforms, and limited trust in decision-making processes were identified as major obstacles to effective civic engagement. These findings align with participatory theory, particularly Arnstein's ladder of participation, highlighting that participation in Sadra rarely progresses beyond consultation. In comparison with previous studies, this research confirms that institutional and governance-related factors outweigh purely physical or aesthetic interventions in shaping urban landscape outcomes in new towns. Therefore, the primary challenge in Sadra is not a lack of social capital but an institutional failure to convert social potential into sustained, organized, and effective action.

Conclusion

This study demonstrated that community empowerment constitutes a strategic and necessary pathway for enhancing urban landscape quality in new towns such as Sadra. The findings indicate that empowerment cannot be achieved solely through individual motivation or awareness; rather, it requires robust institutional frameworks that legitimize participation, support collective action, and integrate local knowledge into formal planning and management processes. The proposed empowerment-based framework highlights the importance of participatory institutions, neighborhood-scale interventions, and responsive urban governance. By redefining the role of urban authorities from top-down controllers to facilitators of community engagement, new towns can move toward more cohesive, identity-oriented, and sustainable urban landscapes. The results provide actionable insights for policymakers, urban planners, and municipal authorities seeking to institutionalize participatory landscape planning in similar new-town contexts.

Declarations

Funding: There is no funding support.

Authors' Contribution: The authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest: The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments: We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

تبیین توانمندسازی اجتماعات محلی برای شکل‌دهی به منظر شهری: مورد مطالعه شهر جدید صدرا

علی حسینی^۱، سید عباس رجائی^۲ و حمید صادقی^۳

۱- گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۲- گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۳- گروه جغرافیا، پردیس بین‌المللی کیش، دانشگاه تهران، کیش، ایران

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

دریافت:

۱۴۰۴/۱۱/۱۹

پذیرش:

۱۴۰۵/۰۲/۲۷

صص:

۱۸۵-۱۶۶

واژگان کلیدی:

منظر شهری،

توانمندسازی اجتماعات محلی،

برنامه‌ریزی و حکمرانی مشارکتی،

مشارکت شهروندی،

شهر جدید صدرا.

چکیده

منظر شهری در شهرهای جدید ایران، از جمله شهر جدید صدرا، علی‌رغم برخورداری از ظرفیت‌های اجتماعی متنوع، با ضعف در شناخت عوامل و بنیان‌های مؤثر در تحقق توانمندسازی اجتماعی روبه‌رو است. این پژوهش با بهره‌گیری از روش آمیخته به‌صورت «کمی-کیفی» در جهت شناسایی عوامل مؤثر بر شکل‌دهی منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا انجام شده است. در این راستا، با بهره‌گیری از روش پیمایشی به‌صورت ابزار پرسشنامه از دیدگاه ۳۴۲ نفر از شهروندان شهر جدید صدرا به گردآوری داده‌ها اقدام شد. نتایج پژوهش با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی (EFA) نشان می‌دهد که پنج عامل اساسی در شکل‌دهی به منظر شهری شهر جدید صدرا بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی نقش دارند که شامل برنامه‌ریزی و حکمرانی مشارکتی، حس تعلق مکانی و سرمایه اجتماعی، امنیت و تاب‌آوری اجتماعی، آگاهی و دانش اجتماعی و توانمندی مالی-اقتصادی می‌شود. با تحلیل تأثیر این عوامل شناسایی شده مشخص شد که عامل برنامه‌ریزی و حکمرانی شهری تأثیر بیشتری بر روی تحقق منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا دارد. این پژوهش بر اهمیت توجه به توانمندسازی اجتماعات محلی در شکل‌دهی به منظر شهری از طریق ایجاد بسترهای تحقق یک برنامه‌ریزی و حکمرانی مشارکتی تا توانمندسازی اقتصادی ساکنان در شهر جدید صدرا تأکید دارد.

استناد: حسینی، علی؛ رجائی، سید عباس و صادقی، حمید. (۱۴۰۵). تبیین توانمندسازی اجتماعات محلی برای شکل‌دهی به منظر شهری: مورد مطالعه شهر جدید صدرا. *فصلنامه جغرافیا و آینده‌پژوهی منطقه‌ای*، ۴(۳)، ۱۶۶-۱۸۵.

ناشر: دانشگاه ارومیه.

© نویسندگان حق چاپ و حقوق کامل نشر را حفظ می‌کنند.

DOI: <https://doi.org/10.30466/grfs.2026.56919.1207>

DOR: <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2981118.1405.4.3.9.8>

مقدمه

در دهه‌های اخیر، تحولات شتابان شهرنشینی، پیچیدگی‌های نوظهوری را در برنامه‌ریزی و مدیریت شهری ایجاد کرده است؛ به گونه‌ای که رویکردهای سنتی و بالاب‌پایین دیگر توان پاسخ‌گویی مؤثر به چالش‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و فضایی شهرها را ندارند (Balon et al., 2022; Mousavi et al., 2023; Steiner, 2023). در واقع، رشد سریع شهرها، تمرکز جمعیت، فشار بر زیرساخت‌ها و کاهش کیفیت فضاهای عمومی، ضرورت بازاندیشی در شیوه‌های برنامه‌ریزی و طراحی شهری را بیش‌ازپیش آشکار ساخته است (Alizadeh, 2021). در این میان، توجه به منظر شهری به عنوان چارچوبی یکپارچه و راهبردی برای هم‌زمان دیدن ابعاد کالبدی، اجتماعی و اکولوژیک شهر، جایگاه ویژه‌ای در ادبیات معاصر شهرسازی یافته است (Nijhuis, 2023; Burley, 2022). منظر شهری، نه تنها فضاهای فیزیکی، بلکه تجربه زیسته شهروندان و روابط اجتماعی-اکولوژیک را در برمی‌گیرد و بستری برای هدایت توسعه پایدار شهری تلقی می‌شود (Panagopoulos, 2019). ادبیات پژوهش حکایت از آن دارد که کیفیت منظر شهری صرفاً برآمده از مداخلات فیزیکی و طراحی کالبدی نیست، بلکه به طور بنیادین تحت تأثیر فرآیندهای اجتماعی، ساختارهای نهادی و شیوه‌های حکمرانی شهری قرار دارد (Esmaeeldokht et al., 2020). به اعتقاد محققان، در غیاب سازوکارهای مؤثر مشارکتی و عدم توجه ویژه به ارزش‌های اجتماعی در فرایند برنامه‌ریزی و طراحی شهری، توسعه شهری از اصول پایداری به دور مانده و منجر به تضعیف سرمایه اجتماعی و در نتیجه کاهش تدریجی کیفیت منظر شهری می‌شود (Ambrose-Oji et al., 2017; Cocks et al., 2024). این چالش در توسعه‌های جدید شهری به خصوص شهرهای جدید نمود پررنگ‌تری دارد. این مسئله به این دلیل است که شهرهای جدید، به دلیل فقدان پیشینه تاریخی، ناهمگونی اجتماعی و غلبه رویکردهای متمرکز برنامه‌ریزی، غالباً با ضعف هویت مکانی، ناپایداری اجتماعی و گسست میان ساکنان و محیط شهری مواجه‌اند (Surya et al., 2023; Sharif, 2020; Kiasi and Karimi Azari., 2023; Mousavi et al., 2023). آنچه مشخص است، توجه به جنبه‌های صرفاً کالبدی، توجه به پاسخگویی به مسئله سرریز جمعیتی شهرهای بزرگ و نگاه التیام‌بخش به چالش‌های روزافزون شهرهای بزرگ از طریق کاهش تقاضا در این شهرها با جایگزینی شهرهای جدید، باعث شده است که اجتماعی‌شدگی و تحقق پایداری در توسعه فضاهای شهری در شهرهای جدید و به خصوص منظر شهری آن‌ها که عجین با شرایط فرهنگی ساکنان بوده و حس تعلق مکانی و سرمایه اجتماعی شهروندان را در خود ارتقا و پرورش دهد، وجود نداشته باشد (Yousefpour et al., 2024; Kabiri and Jahangirzadeh., 2025; Huang and Wang., 2023).

در پاسخ به این چالش‌ها، ادبیات معاصر برنامه‌ریزی شهری بر نقش توانمندسازی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، هم‌آفرینی و حکمرانی مشارکتی در ارتقای کیفیت فضاهای شهری تأکید دارد (Ostanel., 2023; Habibi et al., 2024). در این راستا حتی رویکردهایی مانند هم‌طراحی^۱ و حکمرانی مشترک^۲، با هدف درگیرکردن فعال اجتماعات محلی در تمامی مراحل تصمیم‌گیری، طراحی و مدیریت فضاهای عمومی مطرح شده‌اند (Alizdi et al., 2025; Slobodníková., 2023). همچنین، در حوزه منظر شهری، مفاهیمی همچون زیرساخت سبز^۳ و راه‌حل‌های مبتنی بر طبیعت^۴ به عنوان ابزارهایی میان‌رشته‌ای و مشارکت‌محور مورد توجه فزاینده قرار گرفته‌اند (Dorst et al., 2021; Vinczeová and Tóth, 2025). با این حال، شواهد نشان می‌دهد که حتی پیاده‌سازی این راه‌حل‌های پیشرفته نیز، در بسیاری از موارد، تحت سیطره منطق‌های بالاب‌پایین انجام می‌شود و فاقد ادغام معنادار دیدگاه‌ها و نیازهای گروه‌های متنوع شهری است (Sillak and Vasser., 2023; Langemeyer and Conolly, 2020). این امر موجب می‌شود تا فرآیندهای مشارکتی به اهداف ابزاری تقلیل یابند و به ندرت به “کنش” (Action) و تحول عملی در منظر شهری منجر شوند (Suomalainen et al., 2022). همچنین در بسیاری از موارد، میان گفتمان رسمی حکمرانی مشارکتی و واقعیت‌های عملی شهروندان شکافی عمیق وجود دارد (Mullick and Patnaik, 2024).

آنچه که می‌تواند این شکاف را پر کرده و ارزش‌های اجتماعی را با سیاست‌های حکمرانی در توسعه فضاهای شهری پیوند دهد، توانمندسازی اجتماعات محلی در فرایند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای منظر شهری است (Roe et al., 2007; Ragozino, 2016). در این چارچوب، بررسی نقش اجتماعات محلی در فرآیند شکل‌دهی به منظر شهری، به ویژه در بستر شهرهای جدید ایران که با چالش‌هایی نظیر عدم کارآمدی نهادی، ضعف انسجام هویتی و غلبه رویکردهای کالبدمحور دست‌وپنجه نرم می‌کنند اهمیتی دوچندان می‌یابد. پژوهش‌های انجام‌شده در شهرهای جدید ایران نشان می‌دهد که علی‌رغم برخورداری ساکنان از ظرفیت‌های اجتماعی و تمایل به مشارکت، ضعف ساختارهای مشارکتی، غلبه رویکردهای متمرکز و فقدان نهادهای واسط محلی، به شکل‌گیری انزوای اجتماعی و کاهش مشارکت مؤثر شهروندان منجر شده است

1 Co-design

2 Co-governance

3 Green Infrastructure

4 Nature-Based Solutions

(Ghasemi et al., 2025). با وجود چنین شواهدی، هر چند مطالعاتی در زمینه برنامه‌ریزی برای منظر شهری در شهرهای جدید در ایران انجام گرفته است (Zarghami and Aminian, 2012; Mousavi et al., 2015; Imani Jamali and Mohammadi., 2025) ولی به‌صورت مشخص نقش توانمندسازی اجتماعات محلی و عوامل تبیین‌کننده این موضوع در شکل‌دهی به منظر شهری در شهرهای جدید موردتوجه واقع نشده است. همچنین، در این مطالعات، صرفاً بر روی یک جنبه یا بُعد مانند جنبه‌های هویتی و مشارکتی توجه شده است و نگاه جامع‌تری به عوامل محقق‌کننده نقش توانمندسازی اجتماعات محلی در ارتقای کیفیت منظر شهری و تأثیر آن‌ها در شکل‌دهی کیفیت منظر شهری صورت نگرفته است. در این راستا، این پژوهش تلاش کرده است تا با انتخاب شهر جدید صدرا به‌عنوان بستر مورد مطالعه به شناخت عوامل مؤثر بر شکل‌دهی به منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی بپردازد. شهر جدید صدرا، به‌عنوان بستر مورد مطالعه با ظرفیت‌های اجتماعی متنوع اما با مسئله ضعف مشارکت نهادمند و حس تعلق مکانی و عدم شناخت از عوامل مؤثر در توانمندسازی اجتماعات محلی که در شکل بخشی به فضاهای شهری پویا و کارآمد و در نتیجه منظر شهری پایدار، نیازمند شناخت این عوامل مؤثر برای برنامه‌ریزی در راستای دستیابی به یک منظر شهری مشارکتی، پایدار و با هویت برای شهروندان است. از این‌رو، پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر شکل‌دهی منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا به انجام می‌رسد.

پیشینه و مبانی نظری پژوهش

امروزه منظر شهری بازتاب تحولات اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی و زیست‌محیطی با عناصر کالبدی در پهنه شهرهاست. در واقع حاصل تعاملات و فعل و انفعالات فضاهای اجتماعی و کالبدی در شهرها منظر شهری است که در خود سیر تحول توسعه شهری و حتی سلیقه اجتماعی برای سکونت و بهره‌برداری از فضاهای شهری را به نمایش می‌گذارد (Abyaneh Mahmali., 2011; Karimi et al., 2023). از سوی دیگر، منظر شهری بازتابی از کیفیت مدیریت شهری، میزان مشارکت اجتماعی و نحوه ادغام ارزش‌ها، ادراکات و زیست‌جهان‌های شهروندان در سازمان فضایی شهر است (Burley, 2018; Nijhui, 2022). از این منظر، کیفیت منظر شهری نه تنها محصول طراحی فیزیکی، بلکه نتیجه فرآیندهای اجتماعی، فرهنگی و نهادی حاکم بر تولید فضا است. مطالعات متعددی نشان داده‌اند که فضاهای شهری زمانی می‌توانند واجد معنا، خوانایی و پایداری باشند که بازتاب‌دهنده تجربه زیسته، هویت و نیازهای واقعی ساکنان خود باشند. در چنین شرایطی، منظر شهری به بستری برای شکل‌گیری تعاملات اجتماعی، تقویت حس تعلق مکانی و انسجام اجتماعی تبدیل می‌شود (Cabanek et al., 2023; Saberi et al., 2023). در مقابل، غلبه رویکردهای از بالا به پایین و پروژه‌محور در طراحی و مدیریت شهری، اغلب به تولید مناظری می‌انجامد که با الگوهای زیست روزمره شهروندان ناهم‌خوان بوده و فاقد مقبولیت اجتماعی هستند (Steiner, 2023).

در این چارچوب، اجتماعات محلی به‌عنوان بازیگران کلیدی در تولید و بازتولید منظر شهری مطرح می‌شوند. اجتماعات محلی از طریق دانش بومی، شبکه‌های اجتماعی، هنجارهای مشترک و کنش‌های روزمره، در تعریف کیفیت فضاهای شهری نقش ایفا می‌کنند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که حضور فعال اجتماعات محلی در فرآیندهای برنامه‌ریزی و طراحی، منجر به ارتقای کیفیت ادراک‌شده منظر، افزایش حس تعلق مکانی و پایداری مداخلات فضایی می‌شود (Slobodniková and Tóth, 2025; Aminzadeh and Rezabeigi Sani., 2012). یکی از مفاهیم بنیادین در تبیین نقش اجتماعات محلی در شکل‌دهی به منظر شهری، سرمایه اجتماعی است. اعتماد، مشارکت، شبکه‌های ارتباطی و روحیه همکاری، زمینه‌ساز مشارکت مؤثر شهروندان در مدیریت و نگهداشت فضاهای عمومی است (Hosseinzadeh and Mansouri., 2025). پژوهش‌های اخیر نشان داده‌اند که محلات برخوردار از سرمایه اجتماعی بالاتر، از حیث کیفیت منظر، سرزندگی اجتماعی و مسئولیت‌پذیری شهروندان وضعیت مطلوب‌تری دارند (Della Spina, 2024).

در کنار سرمایه اجتماعی، حس تعلق مکانی نیز نقش اساسی در شکل‌گیری هویت منظر شهری ایفا می‌کند (Marouf and Ansari., 2014). حس تعلق حاصل تعامل مستمر میان انسان، فضا و خاطره جمعی است و زمانی تقویت می‌شود که منظر شهری بتواند معنا، تداوم و تمایز مکانی را در خود بازتاب دهد (Manzo, 2020). در این زمینه به اعتقاد محققان، ضعف کیفیت بصری، ناپیوستگی فضایی و یکسان‌سازی کالبدی، به تضعیف حس مکان و کاهش مشارکت شهروندان در فضاهای شهری می‌انجامد (Rahmani et al., 2023). با این حال، بالفعل شدن ظرفیت‌های اجتماعات محلی بدون وجود حکمرانی شهری مشارکتی امکان‌پذیر نیست. حکمرانی مشارکتی بر تعامل افقی میان نهادهای رسمی، مدیران شهری و شهروندان تأکید دارد و مشارکت را از سطح مشورتی به سطوح تصمیم‌سازی و اقدام ارتقا می‌دهد. مدل‌های کلاسیکی همچون نردبان مشارکت آرنشتاین (۱۹۶۹) نشان می‌دهند که مشارکت صوری، بدون انتقال واقعی قدرت، تأثیر معناداری بر کیفیت فضاهای

شهری نخواهد داشت. پژوهش‌های جدید نیز بر این نکته تأکید دارند که نبود سازوکارهای نهادی شفاف، مشارکت اجتماعی را به فرآیندی نمادین تقلیل می‌دهد (Ambrose-Oji et al., 2017; Alasiri et al., 2024: 191).

شواهد تجربی معاصر نیز بر وجود شکاف معنادار میان گفتمان رسمی حکمرانی مشارکتی و واقعیت زیسته شهروندان تأکید دارند. در بسیاری از محققان معتقدند برای بروز و ظهور ارزش‌های اجتماعی و تحقق هویت، سرمایه اجتماعی همچنین ارزش‌های فرهنگی در قالب منظر شهری وجود یک نظام حکمرانی و برنامه‌ریزی مشارکتی که تلفیقی از ارزش‌های اجتماعی را با مفاهیم و بسترهای مشارکتی همراه و هماهنگ سازد ضرورت دارد (Shia et al., 2017; Faizi et al., 2011; Asadpour et al., 2021). درواقع یکی از مزیت‌های بزرگ تحقق یک نظام حکمرانی و برنامه‌ریزی مشارکتی ایجاد سازوکارهای اجرایی برای ظرفیت اجتماعی به کنش مؤثر در برنامه‌ریزی شهری است (Mottelson and Wolff, 2025). مطالعات اخیر نشان می‌دهد که سطح و کیفیت مشارکت شهروندان، بیش از آن‌که ناشی از انگیزه‌های فردی یا سرمایه اجتماعی باشد، به ویژگی‌های نهادی مانند شفافیت، وجود فرصت‌های رسمی مشارکت و نقش فعال نهادهای شهری در تسهیل و پشتیبانی فرآیندهای مشارکتی وابسته است (Baldi et al., 2025; Makhzoumi and Al-Sabbagh, 2018).

در برخی از مطالعات، در برنامه‌ریزی و شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعی، بر اهمیت تاب‌آوری اقتصادی و اجتماعی تأکید شده است (Fabbricatti and Biancamano, 2019; Mitrović et al., 2023). مسئله‌ای که می‌تواند ضمن همیاری اجتماعی به تحقق حس تعلق مکانی و افزایش سرمایه اجتماعی در شهرها و منجر شود. از این رو، توانمندسازی اجتماعات محلی به‌عنوان راهبردی کلیدی برای ارتقای منظر شهری در شهرهای جدید مطرح می‌شود. توانمندسازی از طریق تقویت آگاهی، سرمایه اجتماعی، مشارکت واقعی و نهادینه‌سازی حکمرانی مشارکتی، امکان ترجمه نیازها و ارزش‌های اجتماعی به مداخلات فضایی معنادار را فراهم می‌کند. در این چارچوب، منظر شهری نه محصول طراحی صرف، بلکه نتیجه تعامل پویا میان جامعه محلی، نظام حکمرانی و ساختار فضایی شهر است. در مجموع، آن‌چنان که از مدل نظری پژوهش (شکل ۱) بر می‌آید تحقق نظام برنامه‌ریزی و حکمرانی مشارکتی، حس تعلق مکانی، سرمایه اجتماعی و تاب‌آور اقتصادی-اجتماعی می‌تواند در برنامه‌ریزی و شکل‌دهی به منظر شهری که حاصل طراحی تعاملی، هویت مند و زیست پذیر در تولید فضاهای شهری است بی‌انجامد و این مهم در راستای توجه ویژه به توانمندسازی اجتماعات محلی خواهد بود.

شکل ۱- مدل نظری پژوهش

مواد و روش پژوهش

پژوهش حاضر با هدف‌گذاری کاربردی و با کاربرست روش آمیخته به‌صورت کمی-کیفی با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر شکل‌دهی منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا به انجام رسیده است. برای گردآوری داده‌های توصیفی، از روش کتابخانه‌ای و خوانش متن پایه اسناد و مراجع معتبر مرتبط با موضوع پژوهش بهره برد شد. این مرحله در ترسیم و شناخت ابعاد مسئله، ضرورت آن، تبیین و تشریح چهارچوب نظری پژوهش و تدوین معیارهای مفهومی تبیین‌کننده نقش توانمندسازی اجتماعات محلی در شکل‌دهی به منظر شهری به کار گرفته شد. بخش کمی و تحلیلی پژوهش علاوه بر استفاده از روش دلفی هدفمند و استفاده از دیدگاه ۱۵ کارشناس و خبره (جدول ۱) برای رسیدن به اجماع کارشناسی بر روی معیارهای مفهومی گردآوری شده، تنظیم پرسشنامه و استفاده از روش پیمایشی و استفاده از دیدگاه شهروندان شهر جدید صدرا برای شناسایی عوامل مؤثر شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی بود. برای این منظور و با استفاده از نمونه‌گیری کوکران با سطح اطمینان ۰/۹۵ و ۳۸۴ نفر^۱ از شهروندان شهر جدید صدرا انتخاب و در فرایند پژوهش مشارکت

۱ شایان ذکر است که از ۳۸۴ نفر بدست آمده از فرمول کوکران، ۳۴۲ نفر از شهروندان به صورت کامل در فرایند پژوهش و تکمیل پرسشنامه مشارکت داشتند.

نمودند (جدول ۲). برای تحلیل داده‌های به دست آمده با توجه به ماهیت هدف پژوهش از روش تحلیل عاملی اکتشافی (EFA) در قالب نرم‌افزار SPSS-29 بهره برده شد.

جدول ۱- مشخصات توصیفی کارشناسان پژوهش

مشخصه	تشریح مشخصه	فراوانی (نفر)
سن	۲۰-۳۰ سال	۲
	۳۱-۴۰ سال	۴
	۴۱-۵۰ سال	۵
	بیش از ۵۰ سال	۴
جنس	مرد	۹
	زن	۶
شغل	استاد دانشگاه	۴
	کارشناس شرکت عمران	۱۱
سابقه شغلی	کمتر از ۵ سال	۴
	۵ تا ۱۰ سال	۷
	بیش از ۱۰ سال	۴

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۵)

جدول ۲- مشخصات توصیفی جامعه نمونه پژوهش

مشخصه	تشریح مشخصه	فراوانی (نفر)
جنسیت	زن	۱۹۳
	مرد	۱۴۹
سن	کمتر از ۲۰ سال	۶
	۲۱-۳۵ سال	۵۱
	۳۶ تا ۵۰ سال	۱۱۹
	۵۱ تا ۶۰ سال	۷۰
تحصیلات	بیش از ۶۰ سال	۳۶
	دیپلم	۸۴
	فوق دیپلم	۵۹
	لیسانس	۱۳۳
شغل	فوق لیسانس	۵۳
	دکتر	۱۳
	کارمند	۵۶
	خانه دار	۸۲
	بازنشسته	۶۰
	معلم/استاد	۳۹
	آزاد	۸۳
	سایر	۳۲

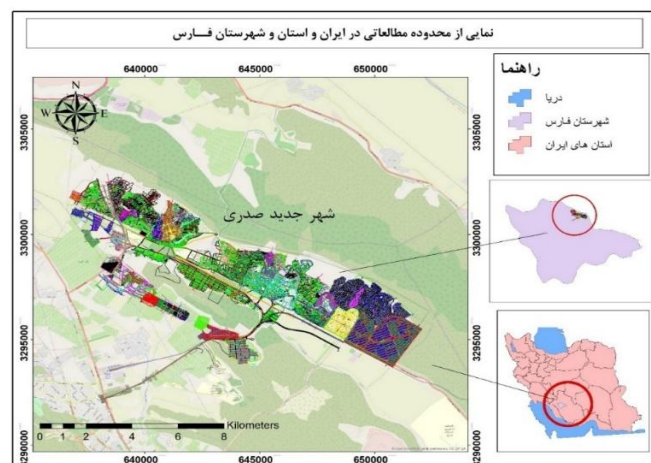
(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۵)

محدوده مورد مطالعه

محدوده مطالعاتی پژوهش، شهر جدید صدرا در عرض جغرافیایی ۲۹ درجه و ۴۷ دقیقه عرض شمالی و ۵۱ درجه ۳۱ دقیقه طول شرقی، با وسعتی معادل ۲۰۸۴ هکتار در ۱۵ کیلومتری شمال غرب شیراز می‌باشد. این شهر در مکانی مابین کلان‌شهر شیراز و شهرهای مرودشت و زرقان با ظرفیت ۱۵۰ هزار نفر در آستانه نخست و ۲۰۰ تا ۲۵۰ هزار نفر در آستانه دوم با عملکرد غالب سبز - فرهنگی، علمی، تحقیقاتی مکان‌یابی گردید و در نهایت، در سال ۱۳۷۲ مورد تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران قرار گرفت. شهر شیراز به‌عنوان

یکی از مهم‌ترین کانون‌های جمعیتی همواره بیشترین سهم جمعیتی نقاط شهری استان را داشته و در سال ۱۳۷۵ برابر ۹۳٫۸ درصد جمعیت نقاط- شهری شهرستان در شیراز زندگی می‌کرده‌اند (Statistical Center of Iran, 2016).

محدوده مورد مطالعه، شهر جدید صدرا واقع در شمال غرب کلان‌شهر شیراز است. این شهر به‌عنوان یکی از شهرهای جدید کشور، دارای ساختار کالبدی در حال تکمیل، تنوع جمعیتی بالا و ترکیبی از ساکنان دائمی و موقت است. فقدان پیشینه تاریخی شکل‌گرفته، ضعف انسجام هویتی، و چالش‌های مرتبط با کیفیت فضاهای عمومی و منظر شهری از یک‌سو، و ضرورت جلب مشارکت شهروندان در فرآیندهای تصمیم‌گیری شهری از سوی دیگر، صدرا را به بستری مناسب برای بررسی الگوی توانمندسازی اجتماعات محلی تبدیل کرده است. در شکل (۲)، موقعیت جغرافیایی و محدوده مطالعاتی پژوهش بر اساس بازنگری طرح جامع شهر صدرا نمایش داده شده است (Sadra Comprehensive Plan, 2021).

شکل ۲- نقشه موقعیت جغرافیایی محدوده مطالعاتی پژوهش
(ترسیم: نگارندگان، ۱۴۰۵)

بحث و ارائه یافته‌ها

برای شناسایی عوامل مؤثر بر شکل‌دهی منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا ابتدا تلاش گردید تا معیارهای مفهومی تبیین‌کننده این عوامل در شهر جدید صدرا تدوین گردد. در این راستا بعد از خوانش ادبیات نظری، به روش دلفی هدمند و در دو راند با استفاده از دیدگاه ۱۵ خبره و کارشناس که از اساتید دانشگاه در رشته برنامه‌ریزی شهری و همچنین کارشناسان شرکت عمران شهر جدید صدرا بودند (جدول ۱)، به اجماع در مورد معیارهای مفهومی دست‌یافته شود. در این راستا، راند اول ارائه لیست اولیه معیارهای مفهومی به کارشناسان و بررسی اولیه آن‌ها توسط کارشناسان و راند دوم بررسی و تأیید نهایی معیارهای مفهومی منتخب بود. برای سنجش نهایی میزان توافق یا اجماع نهایی کارشناسان بر روی معیارهای مفهومی منتخب، از آزمون توافقی کندال (KWC)^۱ بهره برده شد. نتایج به‌دست‌آمده در این مرحله، در جدول ۳ تشریح شده است.

جدول ۳- معیارهای مفهومی شناسایی شده برای تبیین عوامل مؤثر بر شکل‌دهی به منظر شهری مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی

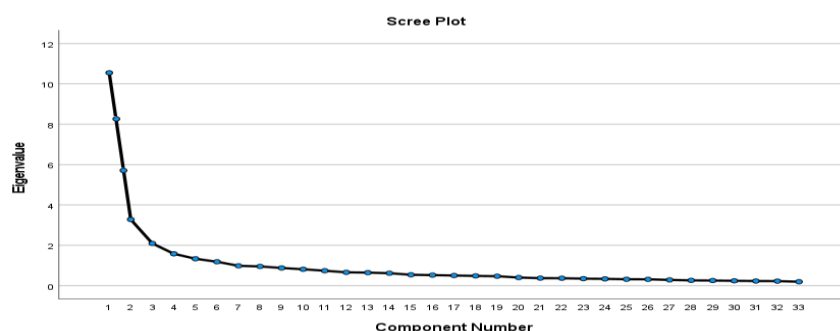
معیارهای مفهومی	KWC در راند اول	KWC در راند دوم
مؤثر بودن دانش و آگاهی شهروندان در بهره‌برداری و حفاظت از عناصر سازنده منظر شهری	۰/۸۵	۰/۹۳
آگاهی و دانش شهروندان نسبت به منظر شهری و عناصر سازنده آن	۰/۹۳	۰/۹۵
شناخت و آشنایی با نهادهای مسئول در زمینه منظر شهری	۰/۸۶	۰/۹۲
آشنایی و شناخت از ویژگی‌های تاریخی، طبیعی یا فرهنگی خاص محله	۰/۸۴	۰/۹۵
توانایی شرکت در تصمیم‌گیری‌ها یا پیشنهاد ایده برای بهبود منظر توسط شهروندان	۰/۸۵	۰/۹۶
فرصت شرکت در جلسات تصمیم‌گیری درباره‌ی کیفیت طراحی و توسعه فضاهای محله‌ای توسط شهروندان	۰/۸۵	۰/۹۶
داشتن نمایندگان مردمی در جلسات سیاست‌گذاری برای طراحی فضاها و ارتقای کیفیت منظر شهری	۰/۹۳	۰/۹۵

1 Kendall's W coefficient of Concordance

معیارهای مفهومی	KWC در راند اول	KWC در راند دوم
فعال بودن شورا یا سمن‌های محلی در شکل‌دهی به ساختار و کارکرد فضاهای محله‌ای	۰/۸۷	۰/۹۸
مؤثر بودن دیدگاه و ایده‌های شهروندان بر تصمیمات مدیریت و برنامه‌ریزی شهری در مورد منظر محله	۰/۸۸	۰/۹۲
وجود ابزار یا سامانه‌هایی برای بهره‌گیری از نظرات و ایده شهروندان درباره‌ی کیفیت طراحی منظر و توسعه و ساماندهی فضاهای محله	۰/۸۴	۰/۹۵
در دسترس بودن شفاف اطلاعات مربوط به برنامه‌های توسعه فضاهای عمومی و کیفیت منظر محلات برای شهروندان	۰/۸۵	۰/۹۲
ایجاد فرصت‌های آموزشی برای بهبود مهارت، دانش و شناخت شهروندان در مورد کیفیت منظر شهری توسط مدیریت شهری	۰/۸۵	۰/۹۲
حمایت نهادهای محلی از تعریف پروژه‌های محلی در راستای توسعه فضاهای عمومی و ارتقای کیفیت منظر شهری،	۰/۷۹	۰/۹۶
برنامه‌ریزی و طراحی طرح‌های منظر شهری بر اساس فرآیندهای مشارکتی	۰/۹۳	۰/۹۵
ایجاد بسترهای مناسب برای مهارت‌افزایی شهروندان در زمینه ارائه ایده‌ها و طرح‌های مرتبط با ارتقای کیفیت منظر شهری متناسب با هویت بومی-محلی توسط حکمرانی محلی	۰/۷۷	۰/۹۱
ایجاد فرصت‌های شغلی محلی با توجه به بسط و توجه به فعالیت‌های مرتبط با بهبود منظر	۰/۸۶	۰/۹۰
افزایش ارزش املاک و کسب‌وکار شهری با بهبود منظر شهری	۰/۷۹	۰/۹۶
قابل‌استفاده بودن فضاهای محله برای حمایت از فعالیت‌های اقتصادی خرد	۰/۷۹	۰/۹۶
توسعه فرصت‌های گردشگری با توجه به کیفیت منظر شهری و ارتقای کیفیت اقتصادی و کسب‌وکار شهروندان	۰/۷۹	۰/۹۶
دسترسی‌پذیری و مطلوبیت بهره‌برداری از فضاهای عمومی و کارکردی محله برای شهروندان.	۰/۹۳	۰/۹۵
رضایت‌بخش بودن کیفیت زیبایی‌شناسی و شاخص بودن فضاها و منظر شهری برای شهروندان	۰/۸۶	۰/۹۲
تمایل و انگیزه شهروندان برای حفاظت از فضاهای طبیعی و عمومی محله‌ها در شهر	۰/۸۴	۰/۹۵
احساس نشاط و سرزندگی شهروندان در فضاهای شهری و محله‌ای	۰/۸۴	۰/۹۵
احساس تعاون و همکاری شهروندان در حفاظت و بهره‌برداری از فضاها و دارایی‌های کالبدی محله‌ای	۰/۸۵	۰/۹۶
خاطره‌انگیز بودن فضاها و عناصر کالبدی خاص موجود در فضاهای شهری و محلات شهری برای شهروندان	۰/۹۵	۰/۹۵
طراحی تاب آورانه و مانا برای فضاها و عناصر و کارکردهای حیاتی موجود در شهر و محله	۰/۸۷	۰/۹۸
توزیع متوازن و بهینه فضاها و عناصر خدماتی و حیاتی در سطح فضاهای شهری و محله‌ای	۰/۹۳	۰/۹۵
طراحی ایمن با مسیریابی آسان و حس مسیر شفاف در فضاهای شهری و محله‌ای برای شهروندان	۰/۸۶	۰/۹۲
کیفیت مناسب امنیت و سرزندگی اجتماعی در سطح فضاهای شهری و محلات	۰/۷۹	۰/۹۳
وجود فضاهای امن و قابل دفاع در سطح محلات و شهر در زمان‌های بحرانی	۰/۷۷	۰/۹۱
افتخار کردن شهروندان به محلات و رضایت از سکونت در محلات	۰/۸۶	۰/۹۱
تمایل شهروندان به مشارکت اقتصادی و اجتماعی در تولید و توسعه فضاهای فرهنگی و بومی و محلی در سطح محلات	۰/۹۳	۰/۹۵
حس تعلق مکانی به دارایی‌های کالبدی محله و وابستگی به سکونت و بودن در فضاهای شهری و محله‌ای برای شهروندان	۰/۸۵	۰/۹۶

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۵)

مطابق با نتایج جدول ۳، برای تبیین عوامل مؤثر بر شکل‌دهی منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی، ۳۳ معیار مفهومی در دو راند و با روش دستیابی به اجماع و توافق بر روی آن‌ها به دست آمد. در هر دو راند تلاش شد تا معیارهای مفهومی‌ای ملاک قرار گیرد که ضریب توافق نهایی آن‌ها در آماره توافقی کندال بیش از ۰/۷ باشد. همان‌طور که در جدول بالا نیز مشخص است، در هر دو راند معیارهای مفهومی ضریب بیش از ۰/۷ را کسب کرده‌اند که از منظر روایی و پایایی اولیه میزان قابل توجهی برای این معیارهای مفهومی قلمداد می‌شود. با توجه به معیارهای مفهومی نهایی تدوین‌شده، در ادامه تلاش شد تا با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی (EFA) نسبت به شناسایی عوامل مؤثر بر شکل‌دهی منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا مورد تحلیل و شناسایی قرار گیرد.

شکل ۳- نمودار تحلیل عاملی عوامل مؤثر بر شکل‌دهی منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۵)

تحلیل واریانس صورت گرفته و چرخش واریماکس^۱ (جدول ۴) در تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که ۵ عامل اصلی، تبیین‌کننده معیارهای وارد شده به مدل برای عوامل مؤثر بر شکل‌دهی منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا می‌باشد. در واقع، درصد واریانس تجمعی نشان می‌دهد که این ۵ عامل در مجموع ۷۲/۵۲۲ درصد واریانس داده‌ها را تبیین می‌کنند. همان‌طور که در شکل ۴-۶ نیز مشاهده می‌شود عامل اول با مقدار ویژه ۱۰/۶۳ بیشترین میزان و عامل پنجم با مقدار ویژه ۲/۰۸ کمترین میزان از تبیین را در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی دارند. در این بین، میزان واریانس تبیین‌کننده برای عوامل، با ۲۱/۷۸ برای عامل اول بیشترین میزان و ۵/۲۸ واریانس تبیینی برای عامل پنجم کمترین میزان بوده است.

جدول ۴- تحلیل واریانس صورت گرفته و چرخش واریماکس برای شناسایی عامل‌ها

مؤلفه	مقادیر ویژه اولیه			مجموع مجزورات بارهای عاملی استخراج‌شده			مجموع مجزورات بارهای عاملی پس از چرخش		
	کل	درصد واریانس	درصد تجمعی	کل	درصد واریانس	درصد تجمعی	کل	درصد واریانس	درصد تجمعی
۱	۱۲/۳۶۰	۲۹/۳۳۴	۲۹/۳۳۴	۱۲/۳۶۰	۲۹/۳۳۴	۲۹/۳۳۴	۱۰/۶۳۱	۲۱/۷۸۱	۲۱/۷۸۱
۲	۹/۳۷۶	۲۴/۲۰۱	۴۵/۵۳۵	۹/۳۷۶	۲۴/۲۰۱	۴۵/۵۳۵	۸/۱۷۰	۱۹/۷۸۲	۴۱/۵۶۳
۳	۷/۷۴۳	۱۸/۲۸۲	۶۳/۸۱۷	۷/۷۴۳	۱۸/۲۸۲	۶۳/۸۱۷	۵/۸۰۲	۱۶/۴۹۱	۵۸/۰۵۴
۴	۵/۴۴۸	۱۲/۳۸۹	۷۶/۲۰۶	۵/۴۴۸	۱۲/۳۸۹	۷۶/۲۰۶	۳/۲۴۲	۹/۱۸۷	۶۷/۲۴۱
۵	۴/۳۴۹	۱۰/۰۸۸	۸۶/۲۹۴	۴/۳۴۹	۱۰/۰۸۸	۸۶/۲۹۴	۲/۰۸۱	۵/۲۸۱	۷۲/۵۲۲

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۵)

در ادامه بر اساس بار عاملی و ضریب پایایی محاسبه شده به تشریح و شناسایی عوامل‌های تبیین‌کننده عوامل مؤثر بر شکل‌دهی منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا اقدام شد.

جدول ۵- معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای شناسایی عامل اول

شناسه	معیارهای شناسایی شده	بار عاملی	میزان آلفا
A ₁	توانایی شرکت در تصمیم‌گیری‌ها یا پیشنهاد ایده برای بهبود منظر توسط شهروندان	۰/۶۰	۰/۸۷
A ₂	فرصت شرکت در جلسات تصمیم‌گیری درباره‌ی کیفیت طراحی و توسعه فضاهای محله‌ای توسط شهروندان	۰/۷۰	
A ₃	داشتن نمایندگان مردمی در جلسات سیاست‌گذاری برای طراحی فضاها و ارتقای کیفیت منظر شهری	۰/۶۹	
A ₄	فعال بودن شورا یا سمن‌های محلی در شکل‌دهی به ساختار و کارکرد فضاهای محله‌ای	۰/۶۵	
A ₅	مؤثر بودن دیدگاه و ایده‌های شهروندان بر تصمیمات مدیریت و برنامه‌ریزی شهری در مورد منظر محله	۰/۶۳	
A ₆	وجود ابزار یا سامانه‌هایی برای بهره‌گیری از نظرات و ایده شهروندان درباره‌ی کیفیت طراحی منظر و توسعه و ساماندهی فضاهای محله	۰/۷۱	
A ₇	در دسترس بودن شفاف اطلاعات مربوط به برنامه‌های توسعه فضاهای عمومی و کیفیت منظر محلات برای شهروندان	۰/۵۴	
A ₈	ایجاد فرصت‌های آموزشی برای بهبود مهارت، دانش و شناخت شهروندان در مورد کیفیت منظر شهری توسط مدیریت شهری	۰/۵۱	
A ₉	حمایت نهادهای محلی از تعریف پروژه‌های محلی در راستای توسعه فضاهای عمومی و ارتقای کیفیت منظر شهری،	%۶۶	
A ₁₀	برنامه‌ریزی و طراحی طرح‌های منظر شهری بر اساس فرآیندهای مشارکتی	%۵۹	
A ₁₁	ایجاد بسترهای مناسب برای مهارت‌افزایی شهروندان در زمینه ارائه ایده‌ها و طرح‌های مرتبط با ارتقای کیفیت منظر شهری متناسب با هویت بومی-محلی توسط حکمرانی محلی	۰/۷۲	

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۵)

مطابق نتایج به‌دست‌آمده در قالب جدول ۵، بر اساس تحلیل بار عاملی اتخاذ‌شده برای معیارهای مفهومی تبیین‌کننده عامل اول، ۱۱ معیار مفهومی با توجه به قرابت مفهومی و عملیاتی توسط تحلیل عاملی اکتشافی در کنار هم قرار گرفته‌اند. نتایج مربوط به معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای عامل اول نشان می‌دهد که معیار مفهومی «ایجاد بسترهای مناسب برای مهارت‌افزایی شهروندان در زمینه ارائه ایده‌ها و طرح‌های مرتبط با ارتقای کیفیت منظر شهری متناسب با هویت بومی-محلی توسط حکمرانی محلی» با شناسه A₁₁ با کسب ۰/۷۲ بار عاملی دارای بیشترین میزان تبیین در بین معیارهای مفهومی عامل اول برای تبیین شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا بوده است. در این بین همچنین، معیار مفهومی «در دسترس بودن شفاف اطلاعات مربوط به برنامه‌های توسعه

فضاهای عمومی و کیفیت منظر محلات برای شهروندان» با شناسه A6 و همچنین، معیار مفهومی «فرصت شرکت در جلسات تصمیم‌گیری دربارۀ کیفیت طراحی و توسعه فضاهای محله توسط شهروندان» با شناسه A2 به ترتیب با کسب ۰/۷۱ و ۰/۷۰ بار عاملی در رتبه‌های دوم و سوم برای شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا بوده‌اند.

نتایج این مرحله با ضریب پایایی ۰/۸۷ نشان از وضعیت مناسب برای شناسایی عامل اول دارد. مفاهیم استنباط شده از معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای عامل اول از یک سو و سنخ شناسی عوامل مؤثر در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا نشان می‌دهد که می‌توان این عامل را تحت عنوان عامل «برنامه‌ریزی و حکمرانی مشارکتی» نام‌گذاری کرد.

در واقع می‌توان گفت که قرابت مفهومی معیارهای شناسایی‌شده برای تبیین و معرفی عامل اول نشان می‌دهد که «برنامه‌ریزی و حکمرانی مشارکتی» دربرگیرنده شکل‌گیری یک نظام حکمرانی و برنامه‌ریزی مشارکتی بر اساس حمایت از فرصت‌های مشارکتی و توسعه فضای دموکراتیک در فرایند سیاست‌گذاری، طراحی و برنامه‌ریزی برای توسعه فضاهای شهری و محله‌ای جهت شکل‌دهی به منظر شهری بر اساس ایده‌ها، نظرات و مطلوبیت‌های مدنظر شهروندان است.

در ادامه معیارهای مفهومی شناسایی‌شده برای شناخت عامل دوم مؤثر در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی با استفاده از تحلیل عاملی و برحسب بارهای عاملی و ضریب پایایی به‌دست‌آمده تشریح شده است.

جدول ۶- معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای شناسایی عامل دوم

شناسه	معیارهای شناسایی‌شده	بار عاملی	میزان آلفا
B ₁	دسترسی‌پذیری و مطلوبیت بهره‌برداری از فضاهای عمومی و کارکردی محله برای شهروندان	۰/۵۸	۰/۸۶
B ₂	رضایت‌بخش بودن کیفیت زیبایی‌شناسی و شاخص بودن فضاها و منظر شهری برای شهروندان	۰/۵۴	
B ₃	تمایل و انگیزه شهروندان برای حفاظت از فضاهای طبیعی و عمومی محله‌ها در شهر	۰/۵۸	
B ₄	احساس نشاط و سرزندگی شهروندان در فضاهای شهری و محله‌ای.	۰/۷۴	
B ₅	احساس تعاون و همکاری شهروندان در حفاظت و بهره‌برداری از فضاها و دارایی‌های کالبدی محله‌ای.	۰/۶۵	
B ₆	خاطره‌انگیز بودن فضاها و عناصر کالبدی خاص موجود در فضاهای شهری و محلات شهری برای شهروندان.	۰/۷۳	
B ₇	افتخار کردن شهروندان به محلات و رضایت از سکونت در محلات	۰/۶۱	
B ₈	تمایل شهروندان به مشارکت اقتصادی و اجتماعی در تولید و توسعه فضاهای فرهنگی و بومی و محلی در سطح محلات	۰/۵۲	
B ₉	حس تعلق مکانی به دارایی‌های کالبدی محله و وابستگی به سکونت و بودن در فضاهای شهری و محله‌ای برای شهروندان	۰/۷۱	

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۵)

بر اساس بار عاملی اتخاذ‌شده برای معیارهای مفهومی تبیین‌کننده عامل دوم، ۹ معیار مفهومی با توجه به قرابت مفهومی و عملیاتی توسط تحلیل عاملی اکتشافی برای شناخت عامل دوم در جهت تبیین عوامل مؤثر بر شکل‌دهی منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا شناسایی شدند. نتایج مربوط به معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای عامل دوم نشان می‌دهد که معیار مفهومی «احساس نشاط و سرزندگی شهروندان در فضاهای شهری و محله‌ای» با شناسه B4 با کسب ۰/۷۴ بار عاملی، دارای بیشترین میزان تبیین در بین معیارهای مفهومی عامل دوم برای تبیین شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا است. در این بین همچنین، معیار مفهومی «خاطره‌انگیز بودن فضاها و عناصر کالبدی خاص موجود در فضاهای شهری و محلات شهری برای شهروندان» با شناسه B6 و همچنین، معیار مفهومی «حس تعلق مکانی به دارایی‌های کالبدی محله و وابستگی به سکونت و بودن در فضاهای شهری و محله‌ای برای شهروندان» با شناسه B9 به ترتیب با کسب ۰/۷۳ و ۰/۷۱ بار عاملی در رتبه‌های دوم و سوم برای شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا قرار گرفته‌اند.

برآیند تحلیلی معیارهای مفهومی برای شناخت عامل دوم با ضریب پایایی ۰/۸۶ نشان از وضعیت مناسب برای شناسایی این عامل دارد. مفاهیم استنباط شده از معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای عامل دوم از یک سو و سنخ شناسی عوامل مؤثر در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا نشان می‌دهد که می‌توان این عامل را تحت عنوان عامل «حس تعلق مکانی و سرمایه اجتماعی» نام‌گذاری کرد.

در واقع می‌توان گفت که قرابت مفهومی معیارهای شناسایی‌شده برای تبیین و معرفی عامل دوم نشان می‌دهد که «حس تعلق مکانی و سرمایه اجتماعی» مستلزم وجود همبستگی و همیاری اجتماعی در بین شهروندان برای حفاظت و بهره‌برداری از فضاها و منظر شهری و

علاقه‌مندی در بودن در فضاها و نشاط و سرزندگی اجتماعی در فضاهای شهری و محله‌ای در کنار حس تعلق مکانی به دارایی‌های کالبدی و منظر شهر و محله برای شهروندان می‌باشد.

در ادامه معیارهای مفهومی شناسایی‌شده برای شناخت عامل سوم مؤثر در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی با استفاده از تحلیل عاملی و برحسب بارهای عاملی و ضریب پایایی به‌دست‌آمده تشریح شده است.

جدول ۷- معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای شناسایی عامل سوم

میزان آلفا	بار عاملی	معیارهای شناسایی‌شده	شناسه
۰/۸۸	۰/۷۶	طراحی تاب آورانه و مانا برای فضاها، عناصر کالبدی و کارکردهای حیاتی موجود در شهر و محله	C ₁
	۰/۶۹	توزیع متوازن و بهینه فضاها و عناصر خدماتی و حیاتی در سطح فضاهای شهری و محله‌ای	C ₂
	۰/۶۱	طراحی ایمن با مسیریابی آسان و حس مسیر شفاف در فضاهای شهری و محله‌ای برای شهروندان	C ₃
	۰/۷۴	کیفیت مناسب امنیت و حس ایمنی اجتماعی در سطح فضاهای شهری و محلات	C ₄
	۰/۵۱	وجود فضاهای امن و قابل دفاع در سطح محلات و شهر در زمان‌های بحرانی	C ₅

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۵)

مطابق با نتایج جدول بالا، و بر اساس بار عاملی به‌دست‌آمده برای معیارهای مفهومی تبیین‌کننده برای شناخت عامل سوم، ۵ معیار مفهومی با توجه به قرابت مفهومی و عملیاتی توسط تحلیل عاملی اکتشافی برای شناخت و تشریح عامل سوم مؤثر بر شکل‌دهی منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا شناسایی شدند. نتایج مربوط به معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای این عامل نشان می‌دهد که معیار مفهومی «طراحی تاب‌آورانه و مانا برای فضاها، عناصر کالبدی و کارکردهای حیاتی موجود در شهر و محله» با شناسه C₁ با کسب ۰/۷۶ بار عاملی، دارای بیشترین میزان تبیین در بین معیارهای مفهومی عامل سوم برای تبیین شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا است. در این بین همچنین، معیار مفهومی «کیفیت مناسب امنیت و حس ایمنی اجتماعی در سطح فضاهای شهری و محلات» با شناسه C₄ و همچنین، معیار مفهومی «توزیع متوازن و بهینه فضاها و عناصر خدماتی و حیاتی در سطح فضاهای شهری و محله‌ای» با شناسه C₂ به ترتیب با کسب ۰/۷۴ و ۰/۶۹ بار عاملی در رتبه‌های دوم و سوم برای شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا قرار گرفته‌اند.

برآیند تحلیلی معیارهای مفهومی برای شناخت عامل سوم با ضریب پایایی ۰/۸۸ نشان از وضعیت مناسب معیارها و برآیند مدل برای شناسایی این عامل دارد. مفاهیم استنباط شده از معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای عامل سوم از یک سو و سنخ شناسی عوامل مؤثر در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا نشان می‌دهد که می‌توان این عامل را تحت عنوان عامل «ایمنی و تاب‌آوری اجتماعی» نام‌گذاری کرد.

در واقع می‌توان گفت که قرابت مفهومی معیارهای شناسایی‌شده برای تبیین و معرفی عامل سوم نشان می‌دهد که تحقق «ایمنی و تاب‌آوری اجتماعی» در راستای شکل‌دهی به منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی، مستلزم طراحی تاب‌آورانه فضاها و عناصر حیاتی و خدماتی شهر در کنار احساس امنیت پایدار برای شهروندان در شبکه ساختاری و کالبدی شهری و دسترسی مناسب و مطلوب به دارایی‌های خدماتی و حیاتی با توجه به توزیع و جانمایی مناسب آن‌ها از سطح محلات تا شهر در شهر جدید صدرا خواهد بود.

در ادامه، معیارهای مفهومی شناسایی‌شده برای شناخت عامل چهارم مؤثر در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی با استفاده از تحلیل عاملی و برحسب بارهای عاملی و ضریب پایایی به‌دست‌آمده تشریح شده است.

جدول ۸- معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای شناسایی عامل چهارم

میزان آلفا	بار عاملی	معیارهای شناسایی‌شده	شناسه
۰/۸۵	۰/۷۳	مؤثر بودن دانش و آگاهی شهروندان در بهره‌برداری و حفاظت از عناصر سازنده منظر شهری	D ₁
	۰/۵۷	آگاهی و دانش شهروندان نسبت به منظر شهری و عناصر سازنده آن	D ₂
	۰/۵۰	شناخت و آشنایی با نهادهای مسئول در زمینه منظر شهری	D ₃
	۰/۷۵	آشنایی و شناخت از ویژگی‌های تاریخی، طبیعی یا فرهنگی خاص محله	D ₄

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۵)

تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده برای شناسایی عامل چهارم بر اساس معیارهای مفهومی دارای بار عاملی نشان می‌دهد که ۴ معیار مفهومی برای تبیین عامل چهارم در شکل‌دهی منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا شناسایی شدند. نتایج مربوط به معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای این عامل نشان می‌دهد که معیار مفهومی «آشنایی و شناخت از ویژگی‌های تاریخی، طبیعی یا فرهنگی خاص محله» با شناسه D4 با کسب ۰/۷۵ بار عاملی، دارای بیشترین میزان تبیین در بین معیارهای مفهومی عامل چهارم برای تبیین شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا است. در این بین همچنین، معیار مفهومی «مؤثر بودن دانش و آگاهی شهروندان در بهره‌برداری و حفاظت از عناصر سازنده منظر شهری» با شناسه D1 و همچنین، معیار مفهومی «آگاهی و دانش شهروندان نسبت به منظر شهری و عناصر سازنده آن» با شناسه D2 به ترتیب با کسب ۰/۷۳ و ۰/۵۷ بار عاملی در رتبه‌های دوم و سوم برای تبیین نقش عامل چهارم برای تأثیر در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا قرار گرفته‌اند. برآیند تحلیلی معیارهای مفهومی برای شناخت عامل چهارم با ضریب پایایی ۰/۸۵ نشان از وضعیت مناسب معیارها و برآیند مدل برای شناسایی این عامل دارد. مفاهیم استنباط شده از معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای عامل چهارم از یک‌سو و سنخ‌شناسی عوامل مؤثر در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا نشان می‌دهد که می‌توان این عامل را تحت عنوان عامل «آگاهی و دانش شهروندان» نام‌گذاری کرد.

در واقع می‌توان گفت که قرابت مفهومی معیارهای شناسایی‌شده برای تبیین و معرفی عامل چهارم نشان می‌دهد که تحقق «دانش و آگاهی شهروندان» در شکل‌دهی به منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی، مستلزم آگاهی و دانش شهروندان از مفهوم منظر شهری، نهادهای سیاست‌گذار در این زمینه و عناصر سازنده منظر شهری و محلات است که می‌تواند نقش بسزایی در کیفیت بهره‌برداری و حفاظت از آن‌ها در راستای تحقق یک منظر شهری پایدار بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا باشد. در ادامه و انتهای این بخش از تحلیل داده‌های پژوهش، معیارهای مفهومی شناسایی‌شده برای شناخت عامل پنجم مؤثر در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی با استفاده از تحلیل عاملی و برحسب بارهای عاملی و ضریب پایایی به‌دست‌آمده تشریح شده است.

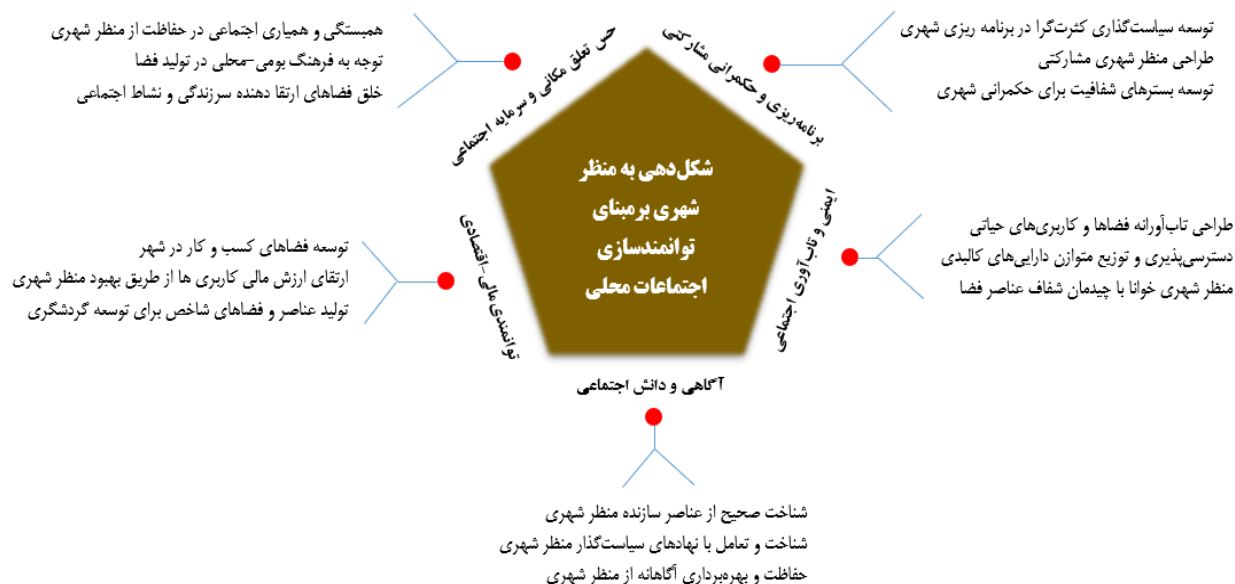
جدول ۹- معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای شناسایی عامل پنجم

میزان آلفا	بار عاملی	معیارهای شناسایی‌شده	شناسه
۰/۸۶	۰/۷۰	ایجاد فرصت‌های شغلی محلی با توجه به بسط و توجه به فعالیت‌های مرتبط با بهبود منظر	E ₁
	۰/۶۸	افزایش ارزش املاک و کسب‌وکار شهری با بهبود منظر شهری	E ₂
	۰/۵۳	قابل‌استفاده بودن فضاهای محله برای حمایت از فعالیت‌های اقتصادی خرد	E ₃
	۰/۶۶	توسعه فرصت‌های گردشگری با توجه به کیفیت منظر شهری و ارتقای کیفیت اقتصادی و کسب‌وکار شهروندان	E ₄

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۵)

تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده برای شناسایی عامل پنجم بر اساس معیارهای مفهومی دارای بار عاملی نشان می‌دهد که ۴ معیار مفهومی برای تبیین این عامل در شکل‌دهی منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا شناسایی‌شده‌اند. نتایج مربوط به معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای عامل پنجم نشان می‌دهد که معیار مفهومی «ایجاد فرصت‌های شغلی محلی با توجه به بسط و توجه به فعالیت‌های مرتبط با بهبود منظر» با شناسه E1 با کسب ۰/۷۰ بار عاملی، دارای بیشترین میزان تبیین در بین معیارهای مفهومی عامل پنجم برای تبیین شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا است. در این بین همچنین، معیار مفهومی «افزایش ارزش املاک و کسب‌وکار شهری با بهبود منظر شهری» با شناسه E2 و همچنین، معیار مفهومی «توسعه فرصت‌های گردشگری با توجه به کیفیت منظر شهری و ارتقای کیفیت اقتصادی و کسب‌وکار شهروندان» با شناسه E4 به ترتیب با کسب ۰/۶۸ و ۰/۶۶ بار عاملی در رتبه‌های دوم و سوم برای تبیین نقش عامل پنجم برای تأثیر در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا قرار گرفته‌اند. برآیند تحلیلی معیارهای مفهومی برای شناخت عامل چهارم با ضریب پایایی ۰/۸۶ نشان از وضعیت مناسب معیارها و برآیند مدل برای شناسایی این عامل دارد. مفاهیم استنباط شده از معیارهای مفهومی استخراج‌شده برای عامل پنجم از یک‌سو و سنخ‌شناسی عوامل مؤثر در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا نشان می‌دهد که می‌توان این عامل را تحت عنوان عامل «توانمندی مالی-اقتصادی» نام‌گذاری کرد. در واقع می‌توان گفت که قرابت مفهومی معیارهای شناسایی‌شده برای تبیین و معرفی عامل پنجم نشان می‌دهد که تحقق

«توانمندسازی مالی-اقتصادی» در شکل‌دهی به منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی، مستلزم توسعه و پویایی فرایند کسب‌وکار شهروندان از طریق تولید و ساخت فضاهای مناسب و عناصر کالبدی تأثیرگذار با آرایش کالبدی منظم و هویت‌بخش از سطح محلات تا شهر که ضمن تقویت و تثبیت جایگاه خاص منظر شهری در شهر جدید صدرا می‌تواند با شاخص بودن خود به توسعه گردشگری شهری و افزایش پویایی و توانمندی اقتصادی شهر و شهروندان نیز کمک نماید، خواهد بود. با توجه به یافته‌های به‌دست‌آمده در ادامه و در شکل پایین الگوی مفهومی شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا تشریح شده است.

شکل ۴- مدل مفهومی الگوی شکل‌دهی به منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۵)

در ادامه تلاش شد تا میزان تأثیر هر یک از عوامل پنج‌گانه شناسایی‌شده برای شکل‌دهی به منظر شهری در شهر جدید صدرا بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی مورد تحلیل قرار گیرد. در این راستا، هر کدام از ۵ عامل شناسایی‌شده بر اساس کیفیت مشارکت که در این تحلیل به‌عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته‌شده است، به‌عنوان متغیرهای مستقل وارد مدل رگرسیونی شدند. با توجه به نتایج به دست آمده میزان R تصحیح‌شده ۰/۶۸ از فرایند تبیین تأثیر را تأیید کرد که در جدول پایین تشریح شده است.

جدول ۱۰- آماره تأییدی متغیرهای واردشده به مدل رگرسیونی

آماره دوربین-واتسون	تغییرات آماری					خطای استاندارد برآورد	ضریب تعیین تعدیل‌شده ($Adjusted R^2$)	ضریب تعیین (R^2)	ضریب همبستگی R
	معناداری تغییر F آماره	درجه آزادی ۲	درجه آزادی ۱	تغییر آماره F	تغییر ضریب تعیین				
۷۶۴۰۱	۰۰۰۰	۳۳۲	۵	۳۱۴۰۲۹۰	۶۸۲۰	۵۹۵۸۹۰۱	۶۸۱۰	۶۸۲۰	۰۷۰۳۰

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۵)

جدول ۱۱- میزان آماره رگرسیونی و بتای استاندارد برای ارزیابی میزان تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته

متغیر		ضرایب غیراستاندارد		t	سطح معناداری		فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای ضریب B	
		B	خطای استاندارد		بتا (Beta)	حد بالا	حد پایین	
برنامه‌ریزی و حکمرانی مشارکتی		۰.۴۲۵	۰.۰۱۷	۰.۶۴۱	۲۴.۹۵۰	۰.۰۰۰	۰.۵۴۷	۰.۷۳۵
حس تعلق مکانی و سرمایه اجتماعی		۰.۲۱۴	۰.۰۲۱	۰.۳۴۲	۱۸.۲۵۴	۰.۰۰۱	۰.۲۸۸	۰.۴۱۲
ایمنی و تاب‌آوری اجتماعی		۰.۱۹۹	۰.۰۲۶	۰.۲۵۴	۱۴.۴۳۶	۰.۰۰۰	۰.۱۹۹	۰.۳۰۹
دانش و آگاهی اجتماعی		۰.۱۵۷	۰.۰۲۹	۰.۲۰۶	۱۲.۱۰۲	۰.۰۰۱	۰.۱۳۳	۰.۲۷۹
توانمندسازی مالی-اقتصادی		۰.۱۲۳	۰.۰۳۱	۰.۱۹۹	۱۱.۶۷۵	۰.۰۰۳	۰.۱۲۲	۰.۲۷۶

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۵)

با توجه به نتایج جدول بالا، آن‌چنان‌که از تحلیل رگرسیونی و ضریب بتای استاندارد و میزان معناداری به‌دست‌آمده مشخص است، هر پنج عامل شناسایی‌شده برای تبیین شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی دارای تأثیر مثبت و معنادار می‌باشند. در این بین، میزان تأثیر عامل برنامه‌ریزی و حکمرانی مشارکتی با میزان $0/641$ میزان بتا دارای تأثیر بیشتری نسبت به سایر عوامل شناسایی‌شده می‌باشد. این مسئله نشان‌دهنده تأثیر و نقش مؤثر ایجاد بسترهای مشارکتی و توسعه فضای پلورالیستی در سیاست‌گذاری و طراحی برای توسعه فضاهای شهری و برنامه‌ریزی منظر شهری توسط نظام برنامه‌ریزی و حکمرانی شهری در شهر جدید صدرا خواهد بود. بر اساس میزان بتا، همچنین، حس تعلق مکانی و سرمایه اجتماعی با $0/342$ میزان بتا و ایمنی و تاب‌آوری اجتماعی با $0/254$ میزان بتا در رتبه‌های دوم و سوم تأثیر مثبت و معنادار بر شکل‌دهی به منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی هستند.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل مؤثر شکل‌دهی منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا به انجام رسید. نتایج پژوهش نشان داد که پنج عامل در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی در شهر جدید صدرا تأثیر دارد. نخستین عامل، برنامه‌ریزی و حکمرانی مشارکتی بود که با 11 معیار مفهومی و سطح آلفای $0/87$ شناسایی شد. این عامل اهمیت بسزایی در توانمندسازی اجتماعات محلی و ایجاد منظر شهری مطلوب شهروندان دارد. در این راستا، مخدومی و ال صباغ (۲۰۱۸)^۱ نقش برنامه‌ریزی و حکمرانی مشارکتی را در توسعه شهرهای انسان‌گرا و مناظر شهری دوستدار شهروند بسیار حائز اهمیت می‌دانند. چرا که هم بنیان‌های مشارکت و شفافیت را تقویت می‌کنند و هم به ارتقای سرمایه اجتماعی ساکنان در حفاظت و بهره‌برداری از منظر شهری کمک می‌کنند. جانسون و همکاران (۲۰۱۹)^۲ نقش مشارکت‌گرایی حکمرانی محلی را در رسیدن به مناظر با هویت شهری و پایداری طراحی شهری بسیار حائز اهمیت می‌دانند. آن‌ها این مسئله را در ارتقای حس تعلق اجتماعی بسیار مهم می‌دانند.

دومین عامل شناسایی‌شده حس تعلق مکانی و سرمایه اجتماعی با 9 معیار مفهومی و آلفای $0/86$ بود. این مقوله در ارتقای منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی از طریق گسترش همیاری و مسئولیت‌پذیری اجتماعی، توسعه مکان‌های با فرهنگ و هویت محلی و خلق فضاهای با هویت و ارتقادهنده سرزندگی و نشاط اجتماعی رابطه پیدا می‌کند. اهمیت و نقش این عامل توسط رحمانی و همکاران (۱۴۰۲)؛ حسین زاده و منصوری (۱۴۰۴) و ژو و دو (۲۰۲۴)^۳ مورد تأکید قرار گرفته است. این مطالعات حاصل توانمندسازی اجتماعات محلی و توجه به ایده‌ها و تمایلات شهروندان و ساکنان در توسعه فضاها و طراحی منظر شهری را ارتقای سرمایه اجتماعی و افزایش حس تعلق مکانی دانسته‌اند. عامل سوم شناسایی‌شده در این پژوهش، ایمنی و تاب‌آوری اجتماعی بود. این عامل از طریق گسترش و خلق فضاهای خوانا، طراحی تاب‌آور فضاها و عناصر حیاتی شهر و همچنین توزیع متوازن خدمات و کاربری‌های حیاتی در شهر و فضاهای محله‌ای نمود می‌یابد. علیزاده (۱۴۰۰)؛ علیزاده و شریفی (۲۰۲۰)^۴؛ قهرمانی و همکاران (۲۰۲۴)^۵ یکی از نمودهای اصلی طراحی و برنامه‌ریزی شهری پایدار را در شکل و منظر شهری توجه ویژه به ایمنی و تاب‌آوری اجتماعی در بهره‌برداری از فضاها و منظر شهری دانسته‌اند. در این راستا، فرهادی و همکاران (۲۰۲۵) طراحی منظر شهری پایدار را منطری می‌دانند که تاب‌آور در برابر حوادث و بلایا باشد و بتواند ایمنی اجتماعی را تضمین کنند.

عامل چهارم شناسایی‌شده، دانش و آگاهی اجتماعی بود. این عامل خود را در بهره‌برداری و آگاهانه و حفاظت مسئولانه از منظر شهری و عناصر تشکیل‌دهنده آن توسط اجتماعات محلی نشان می‌دهد. جونز و همکاران (۲۰۱۶)^۶ نقش این عامل را در پایداری منظر شهری، تحقق امنیت در فضاهای شهری و تحقق پایداری زیست‌محیطی شهری بسیار مهم قلمداد کرده‌اند. خلیلی و همکاران (۱۴۰۲) آموزش، فرهنگ‌سازی و ارتقای شناخت شهروندان از طراحی سیما و منظر شهری در شکل‌گیری منظر شهری پایدار بسیار مهم ارزیابی کرده‌اند.

عامل پنجم مؤثر در شکل‌دهی به منظر شهری بر مبنای توانمندسازی اجتماعات محلی، عامل توانمندسازی مالی-اقتصادی بود. مطابق با تأییدی که توسط مطالعات پیشین مانند رزاقی اصل و خوشقدم (۱۳۹۲)؛ چان و لی (۲۰۰۸)^۷ و فابریکاتی و بیانکامانو (۲۰۱۹)^۸ صورت گرفته

1 Makhzoumi & Al-Sabbagh, 2018

2 Jansson et al., 2019

3 Zhu & Du, 2024

4 Alizadeh & Sharifi, 2020

5 Ghahremani et al., 2024

6 Jones et al., 2016

7 Chan & Lee, 2008

8 Fabbicatti & Biancamano, 2019

است، این عامل نقش اساسی در شکل‌گیری سایر عوامل به‌خصوص در بُعد اجتماعی آن مانند سرمایه اجتماعی، امنیت اجتماعی، حس تعلق و دل‌بستگی مکانی و انگیزه مشارکت‌گرایی در مسائل شهری دارد.

همچنین در راستای شناخت تأثیر عوامل شناسایی‌شده بر فرایند شکل‌دهی به منظر شهری در شهر جدید صدرا بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی، نقش و تأثیر برنامه‌ریزی و حکمرانی مشارکتی بیش از عوامل دیگر به دست آمد و این مقوله نشان داد که اهمیت ایجاد بسترهای مشارکت و تعامل‌گرایی در فرایند سیاست‌گذاری برای طراحی و برنامه‌ریزی توسعه فضاهای شهری و منظر شهر در شهر جدید صدرا در تحقق منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی بسیار مهم و مؤثر است.

در مجموع می‌توان گفت که شکل‌دهی به منظر شهری بر اساس توانمندسازی اجتماعات شهری در شهر جدید صدرا نیازمند بسترسازی و تحقق بخشی به یک نظام حکمرانی و برنامه‌ریزی مشارکتی و سپس تحقق سرمایه اجتماعی و تاب‌آوری اجتماعی در گرو رشد دانش و آگاهی اجتماعی و همچنین توانمندی مالی-اقتصادی است. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده پیشنهادهای ذیل جهت برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مناسب منظر شهری در شهر جدید صدرا با لحاظ اهمیت توانمندسازی اجتماعات محلی ارائه می‌شود:

۱- نهادینه‌سازی مشارکت محلی در سیاست‌گذاری منظر شهری: نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ارتقای پایدار منظر شهری در شهر جدید صدرا مستلزم ایجاد و تقویت سازوکارهای رسمی و نهادمند مشارکت (مانند کارگروه‌های محله‌محور منظر شهری) است؛ به‌گونه‌ای که نقش شهروندان از سطح مشورت‌های غیرالزام‌آور فراتر رفته و به تصمیم‌سازی، اجرا و پایش مداخلات منظر شهری تسری یابد. این مقوله با توجه به نتایج تحقیق، بیش از سایر عوامل در شکل‌دهی به منظر شهری در شهر جدید صدرا بر اساس توانمندسازی اجتماعات محلی مؤثر است.

۲- تغییر نقش نهادهای شهری از مداخله‌گر به تسهیل‌گر توانمندسازی اجتماعی: پیشنهاد می‌شود نهادهای مدیریتی شهری با فاصله گرفتن از رویکردهای صرفاً کالبدی و بالا به پایین، نقش خود را به‌عنوان تسهیل‌گر مشارکت اجتماعی و توانمندسازی محلی بازتعریف کنند. این امر مستلزم افزایش شفافیت تصمیم‌گیری، ارتقای پاسخگویی نهادی، آموزش مشارکتی شهروندان و حمایت ساختاری از ابتکارات محلی در حوزه منظر شهری است.

۳. ادغام مؤلفه‌های اجتماعی و ادراکی در مداخلات منظر شهری: مداخلات منظر شهری باید هم‌زمان بر بهبود کیفیت‌های بصری و کالبدی فضا (مانند خوانایی، سرزندگی و انسجام فضایی) و تقویت ابعاد اجتماعی و ادراکی آن (از جمله حس تعلق مکانی، تعاملات اجتماعی و تجربه زیسته شهروندان) تمرکز داشته باشند تا اثربخشی و پایداری این مداخلات تضمین شود.

۴. تمرکز بر مقیاس محله در برنامه‌ریزی منظر شهری شهرهای جدید: در شهرهای جدیدی چون صدرا، سیاست‌ها و برنامه‌های مرتبط با منظر شهری لازم است در مقیاس محله طراحی و اجرا شوند. بهره‌گیری از ظرفیت اجتماعات محلی در فعال‌سازی فضاهای رهاشده، فضاهای عمومی محلی و عناصر هویت‌ساز می‌تواند به تقویت حس مکان و افزایش کیفیت منظر شهری منجر شود.

در مجموع، الگوی توانمندسازی ارائه‌شده در این پژوهش می‌تواند به‌عنوان چارچوبی راهبردی برای اصلاح حکمرانی منظر شهری، تقویت مشارکت شهروندان و ارتقای کیفیت فضاهای عمومی در شهرهای جدید ایران مورد استفاده قرار گیرد.

References:

- Alasiri, M., Torabi, E., & Healey, P. (2024). Power, participation and collaborative planning in urban governance. *Planning Theory & Practice*, 25(2), 189–206. <https://doi.org/10.1080/14649357.2023.2289451>
- Alidzi, J. G., Amponsah, O., Kwawukume, J., Kpeebe, Y., Takyi, S. A., Suleman, I. B., & Azunre, G. A. (2025). Co-governance for green infrastructure preservation: Collaborative strategies in customary land tenure cities of Sub-Saharan Africa. *Environmental Development*, 101315. <https://doi.org/10.1016/j.envdev.2025.101315>
- Alizadeh, H. (2021). Analysis and identification of the resilience capacity of critical urban infrastructures based on the Resilience Adaptation Cycle (RAC) model in Ahvaz metropolis. *Research on Urban Planning Geography*, 9(4), 1103–1123. https://jurbangeo.ut.ac.ir/article_84732.html
- Alizadeh, H., & Sharifi, A. (2020). Assessing resilience of urban critical infrastructure networks: A case study of Ahvaz, Iran. *Sustainability*, 12(9), 3691. <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/9/3691>
- Ambrose-Oji, B., Bradshaw, M., & Fischer, A. (2017). Learning through co-production: Community participation in urban green infrastructure. *Landscape Research*, 42(2), 135–147. <https://doi.org/10.1080/01426397.2016.1223539>
- Ambrose-Oji, B., Cocks, M., Halliwell, E., Hands, A., & Mattucci, C. (2024). Participation as practice in urban landscape governance. *Urban Forestry & Urban Greening*, 89, 127845. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2024.127845>
- Aminzadeh, B., Rezabeigi Sani, R. (2012). Evaluating the role of participation in urban landscape designs in order to provide an appropriate process for recreating damaged textures, *Quarterly Journal of Fine Arts - Architecture and Urban Planning*, 17(3), 29–40. <https://doi.org/10.22059/jfaup.2012.30371> [In Persian]

- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
- Asadpour, H., Ghale Noui, M., Bahramian, A. (2014). Development of a research method model in urban landscape studies with emphasis on Saunders' research onion, *Journal of Urban Studies*, 12(45), 3-18. <https://doi.org/10.34785/J011.2022.010> [In Persian]
- Baldi, G., Grădinaru, S. R., & Herslund, L. (2025). Growing green: Exploring the drivers of citizens' participation in urban and peri-urban forestation governance. *Land Use Policy*, 145, 107091. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2024.107385>
- Balon, S., Steiner, F., & Thompson, G. (2023). Urban landscape planning under conditions of rapid change. *Landscape Research*, 48(6), 757–772. <https://doi.org/10.1080/01426397.2023.2198456>
- Bladt, M., & Percy-Smith, B. (2021). Participation, learning and empowerment: Young people shaping urban environments. *Children's Geographies*, 19(4), 399–413. <https://doi.org/10.1080/14733285.2020.1822517>
- Burley, J. B. (2018). Urban landscapes as social-ecological systems. *Landscape and Urban Planning*, 177, 10–18. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2018.04.003>
- Cabane, A., Newman, P., & Beatley, T. (2023). Place attachment and sustainable urban development. *Journal of Urban Design*, 28(1), 84–101. <https://doi.org/10.1080/13574809.2022.2141182>
- Chan, E. H., & Lee, G. K. (2008). Contribution of urban design to economic sustainability of urban renewal projects in Hong Kong. *Sustainable Development*, 16(6), 353-364. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/sd.350>
- Chen, Y., Wang, Z., & Li, H. (2025). Institutional capacity and community empowerment in urban regeneration. *Habitat International*, 147, 102999. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2024.102999>
- Cocks, M., Dold, T., & Vetter, S. (2017). Urban governance and social inclusion. *Landscape Research*, 42(2), 135–147. <https://doi.org/10.1080/01426397.2016.1223539>
- Corner, A., Roberts, O., & Chiari, S. (2015). How do young people engage with climate change? *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 6(5), 523–534. <https://doi.org/10.1002/wcc.353>
- Della Spina, L. (2024). Social capital and landscape resilience. *Sustainable Cities and Society*, 104, 105207. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2024.105207>
- Dorst, H., et al. (2021). Nature-based solutions for urban resilience. *Environmental Science & Policy*, 125, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2021.08.001>
- Esmail Dokht, M., Mansouri, A., & Sheibani, M. (2020). Comparative comparison of residents' reading of the city (urban landscape) with urban development plans, studying the transfer of the traditional city landscape to the contemporary city of Shiraz. *Bagh-e-Nazar*, 18(96), 45-58. <https://doi.org/10.22034/bagh.2020.238222.4597> [In Persian]
- Fabbricatti, K., & Biancamano, P. F. (2019). Circular economy and resilience thinking for historic urban landscape regeneration: The Case of Torre Annunziata, Naples. *Sustainability*, 11(12), 3391. <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/12/3391>
- Fabbricatti, K., & Biancamano, P. F. (2019). Circular economy and resilience thinking for historic urban landscape regeneration: The Case of Torre Annunziata, Naples. *Sustainability*, 11(12), 3391. <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/12/3391>
- Farhadi, R., Soltanifard, H., & Alizadeh, B. (2025). Enhancing Climate Resilience Through Urban Landscape Design: Strategies for Green Infrastructure and Adaptation. In *Urban Climate and Urban Design* (pp. 117-128). Singapore: Springer Nature Singapore. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-96-1521-6_7
- Feyzi, S., Darsakhon, R., Sattari Sarbangoli, H. (2019). Survey and analysis of urban landscape satisfaction of 45-meter El Goli Boulevard in Tabriz using the Servqual model, *Quarterly Journal of Applied Research in Geographical Sciences*, 21(62), 115-130. <https://doi.org/10.52547/jgs.21.62.115> [In Persian]
- Fors, H., Molin, J., & Murphy, M. (2021). Youth participation in urban change. *Cities*, 108, 102975. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102975>
- Ghahremani, V., Noori, O., Deihimfard, R., & Veisi, H. (2024). Understanding resilience: Contributions of urban agriculture to the resilience of urban landscapes. *Urban Agriculture & Regional Food Systems*, 9(1), e70003. <https://access.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/uar.2.70003>
- Ghasemi, S., Rahnama, M., & Tavakoli, M. (2025). Factors contributing to urban isolation: A mixed-methods analysis of three new towns in Tehran. *Cities*, 137, 104702. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2025.104702>
- Habibi, A., Nikkar, M., Aliabadi, M. & Eskanderpour, S. (2024). A sustainable approach from outcome to process; The experience of designing urban spaces based on social participation in Shiraz. *Bagh-e-Nazar*, 21(134), 21-36. <https://doi.org/10.22034/bagh.2024.436380.5541> [In Persian]
- Hagemann, N., et al. (2024). From participation to action in sustainability transitions. *Sustainability Science*, 19(2), 521–534. <https://doi.org/10.1007/s11625-023-01301-9>
- Hilder, S., & Collin, P. (2021). Youth participation and climate justice. *Local Environment*, 26(3), 361–376. <https://doi.org/10.1080/13549839.2021.1881908>
- Hosseinzadeh, M., Mansouri, A. (2025). Approaches to reading urban landscape; A systematic review of the development of conceptual models, *Manzar Journal*, 17(72), 28-39. <https://doi.org/10.22034/manzar.2025.497158.2325> [In Persian]
- Imani Jajarmi, H., & Mohammadi, M. (2025). Social Justice in Urban Development: Rereading the Comprehensive Plan of the New town of Parand from the Perspective of Henri Lefebvre's Right to the City. *Contemporary Sociological Research*, 14(26), 227-254. <https://doi.org/10.22084/CSR.2025.30602.2346> [In Persian]

- Jansson, M., Vogel, N., Fors, H., & Randrup, T. B. (2019). The governance of landscape management: new approaches to urban open space development. *Landscape Research*. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01426397.2018.1536199>
- Jones, P. J., Andersen, E., Capitani, C., Ribeiro, S. C., Griffiths, G. H., Loupa-Ramos, I., ... & Wascher, D. M. (2016). The EU societal awareness of landscape indicator: A review of its meaning, utility and performance across different scales. *Land Use Policy*, 53, 112-122. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264837715001283>
- Karimi, M., Bamanian, M., Ansari, M., Mansouri, A., (2023). Identifying the components of the visual system of the urban landscape; elements and values, *Manzar Journal*, 15(62), 72-85. <https://doi.org/10.22034/manzar.2022.306979.2156> **[In Persian]**
- Khalili, Z., Alikhani, A., and Mirhosseini, M. (2013). The role of citizenship education on creativity in the city landscape. *Scientific Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 7(27), 1527-1535. <https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/2608> **[In Persian]**
- Kiss, B., et al. (2022). Governance of nature-based solutions. *Environmental Policy and Governance*, 32(5), 364–376. <https://doi.org/10.1002/eet.2007>
- Langemeyer, J., & Connolly, J. (2020). Weaving notions of justice into ecosystem services. *Landscape and Urban Planning*, 201, 103842. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2020.103842>
- Makhzoumi, J., & Al-Sabbagh, S. (2018). Landscape and urban governance: Participatory planning of the public realm in Saida, Lebanon. *Land*, 7(2), 48. <https://www.mdpi.com/2073-445X/7/2/48>
- Makhzoumi, J., & Al-Sabbagh, S. (2018). Landscape and urban governance: Participatory planning of the public realm in Saida, Lebanon. *Land*, 7(2), 48. <https://www.mdpi.com/2073-445X/7/2/48>
- Manzo, L. C. (2020). Place attachment and social change. *Journal of Environmental Psychology*, 68, 101406. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2020.101406>
- Maroufi, S., Ansari, M. (2014). Assessing the impact of urban landscape elements on the level of local belonging, a case study: Narmak neighborhood in Tehran, *Quarterly Journal of City Identity*, 8(18), 39-46. <https://sid.ir/paper/154647/fa> **[In Persian]**
- Mitrović, S., Vasiljević, N., Pjanović, B., & Dabović, T. (2023). Assessing urban resilience with geodesign: A case study of urban landscape planning in Belgrade, Serbia. *Land*, 12(10), 1939. <https://www.mdpi.com/2073-445X/12/10/1939>
- Mohmali Abyaneh, H. (2011). Evaluating the concept of landscape in urban plans, *Bagh-e-Nazar Journal*, 8(17), 95. https://www.bagh-sj.com/article_123.html **[In Persian]**
- Mottelson, J., & Wolff, M. (2025). On participatory urban planning in contexts of limited institutional capacity. *Cities*, 136, 104650. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2025.104650>
- Moulaert, F., et al. (2022). Social innovation and governance. *Urban Studies*, 59(1), 198–214. <https://doi.org/10.1177/00420980211019557>
- Moulaert, F., et al. (2024). Co-production and empowerment. *European Planning Studies*, 32(3), 421–439. <https://doi.org/10.1080/09654313.2023.2284057>
- Mousavi, Ch., Nazari, H., & Tati, F. (2015). Feasibility study of urban landscape quality in creating social livability and spatial identity (case study: Baharestan New town). *National Conference on Tourism Culture and Urban Identity*. Tehran. <https://sid.ir/paper/826394/fa> **[In Persian]**
- Mousavi, M., Jahangirzadeh, J., Bayramzadeh, N., & Omidvarfar, S. (2023). An analysis of the state of good governance in Urban Peripheral villages of Urmia. *Preipheral Urban Spaces Development*, 5(2), 221-236. <https://doi.org/10.22034/jpusd.2023.397271.1270> **[In Persian]**
- Mousavi, M., Omidvarfar, S., Hoseinzadeh, R., & Bayramzadeh, N. (2022). Analysis of Spatial Justice in the Distribution of Service Uses in Urban Areas (Case Study: 5 Regions - Urmia). *Journal of Geography, Urban and Regional Studies*, 11(43), 162- 177. <https://sanad.iau.ir/en/Journal/ges/Article/691454?jid=691454> **[In Persian]**
- Nijhuis, S. (2022). Landscape-based urbanism. *Landscape Research*, 47(5), 577–590. <https://doi.org/10.1080/01426397.2021.1998754>
- Panagopoulos, T. (2019). Urban resilience and landscape planning. *Land Use Policy*, 87, 104032. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2019.104032>
- Percy-Smith, B. (2015). Re-thinking youth participation. *Children & Society*, 29(5), 415–427. <https://doi.org/10.1111/chso.12074>
- Ragozino, S. (2016). Tools for regeneration of the urban landscape social enterprise as a link between people and landscape. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 223, 201-208. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.05.349>
- Rahmani, M., Hosseinzadeh Dalir, K., Pakdelfard, M. (2023). Explaining urban landscape and landscape as a public benefit in the quality of life, *Journal of Geography and Planning*, 27(85), 83-92. https://geoplanning.tabrizu.ac.ir/article_15076.html **[In Persian]**
- Razzaghi Asl, S., & Khoshghadam, F. (2013). Analytical approach in studying the impact of economy on the quality of urban landscape, a case study of part of Tehran's 22nd district, *First National Conference on Urban Planning and Architecture over Time*, Qazvin. <https://civilica.com/doc/232034/>
- Sharif, A. (2020). Identity challenges in new towns. *Journal of Urban Affairs*, 42(8), 1151–1167. <https://doi.org/10.1080/07352166.2019.1690246>

- Shia, S., Behzadfar, M., Namdarian, A. (2017). Developing a theoretical framework for urban landscape using the theory of space production and forces affecting landscape, *Journal of Urban Studies*, 6(24), 81-94. <https://doi.org/10.22034/urbs.2017.55758> [In Persian]
- Slobodníková, J., & Tóth, A. (2024). Co-designing urban landscapes with communities. *Cities*, 141, 104493. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2023.104493>
- Steiner, F. (2023). *Design with nature now*. Island Press.
- Surya, B., et al. (2023). New towns and social sustainability. *Sustainable Cities and Society*, 95, 104595. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2023.104595>
- Vinczeová, Z., & Tóth, A. (2025). Urban Green Spaces and Collective Housing: Spatial Patterns and Ecosystem Services for Sustainable Residential Development. *Sustainability*, 17(6), 2538. <https://www.mdpi.com/2071-1050/17/6/2538>
- Yousefpour, M., Jumapour, M., Khaksari Rafsanjani, A. (2024) Understanding the factors affecting the formation of identity in the new town of Pardis. *Haft Hesar Environmental Studies*, 13 (47):117-132. <https://sid.ir/paper/1510240/fa> [In Persian]
- Zarghami, E., & Aminian, M. (2012). Identity and Urban Landscape (Case Study of Pakdasht City). *Iranian Islamic Urban Studies*, 3(9), 1-14 <https://www.sid.ir/paper/493814/fa> [In Persian]
- Zheng, W., et al. (2025). Community empowerment and place-based governance. *Urban Studies*, 62(2), 311–329. <https://doi.org/10.1177/0042098024123456>
- Zhu, Y., & Du, R. (2024). Evaluating the impact of urban landscape elements on the sense of security and local belonging- case study: Tongdejie, China. *Frontiers in Environmental Science*, 12, 1340394. <https://www.frontiersin.org/journals/environmental-science/articles/10.3389/fenvs.2024.1340394/full>

COPYRIGHTS

© Authors retain the copyright and full publishing rights. This is an open access article under the CC BY-NC license:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Publisher: Urmia University.